

DOI 10.36074/grail-of-science.07.06.2024.065

ПРИЗВИСЬКА ЯК ЗНАКОВА СИСТЕМА МІСЦЕВОЇ СПІЛЬНОТИ НА ПРИКЛАДІ СЕЛА ГУСЯТИН ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ (СІМЕЙНО-РОДОВІ ТА ДЕЯКІ ГРУПИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРИЗВИСЬК. І ЧАСТИНА)

Стрілець Інна Валеріївна

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри історії та культури української мови

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

Анотація. У статті проаналізовано сімейно-родові та індивідуальні прізвища подільського села Гусятин, з'ясовано причини їх виникнення, визначено найбільш популярні групи найменувань та обґрунтовано способи словотворення.

Неофіційна антропонімія зазначеної місцевості, презентована розлогими групами родових та індивідуальних прізвищ, що становлять вагомe доповнення до загальноукраїнської картини рororia potep (власних імен). Традиційними залишаються численні групи ідентифікаційного називання, в основі яких перебувають імена головних членів сім'ї, родини. Це зазвичай батько, дід, матір, рідше баба. Номінація розширюється за допомогою активних суфіксів, що функціонують в українській мові, та додаються до імен, прізвищ, одночасно – до імен й прізвищ, прізвищ.

За додаванням того чи іншого суфікса до імені можна скласти психологічний, соціальний та поведінковий образ представника конкретної території. Вагомим доповненням до об'єктивної картини слугує лексико-семантичний принцип творення неофіційних назв. В основі працює правило уподібнення до когось / чогось та виокремлення з-поміж інших через фізичні можливості, недоліки, типи поведінки.

Ключові слова: неофіційна антропонімія, регіональна антропонімія, родові прізвища, індивідуальні прізвища, західне Поділля, антропологічна основа.

Постановка проблеми. Поштовхом до аналізу антропонімів конкретного села послужило бажання зафіксувати вуличні назви осіб (прізвища, клички), оскільки це батьківщина моїх прародичів і місце пам'яті, наділене особливою функцією творення власної ідентичності.

“Усі організовані суспільства – інтелектуальні та ні, вчені та ні, – а не тільки етноси і соціальні меншини, виявляють необхідність зайнятися пошуками основ своєї власної організації, розшуком своїх витоків” [1]. Це слова відомого французького історика П'єра Нора, який розробив концепцію місць пам'яті, показав механізм дії понять “теперішнє – нація – пам'ять” і втілив у життя теорію

его-історій, показавши таким чином, що без них історія як наука буде неповноцінною.

Продовжуючи думку видатного француза, додамо, що історія мови також не йде у розріз із дослідженнями вчених як про цілі регіони, так і про окремі населені пункти (праці Романа Осташа, Ганни і Дмитра Бучків) [2; 3], що у свою чергу є важливими пазлами (складовими) у загальноукраїнській мозаїці. Відповідно, зібрання малих історій претендує на об'єктивну історію (історію мови – І. С.) народу.

До того ж зазначена місцевість за словами антропологів – “уявний”/ “фантомний” регіон, який попри своє різноманіття залишається територією з високим градусом “напруги між індивідами та цілими спільнотами”. За словами культуролога Юлії Буйських, “у часи глибоких криз та масштабних соціальних перетворень “уявні” кордони націй та національних ідентичностей переживають новий вибух та набувають нових форм” [4]. Це відбувається разом із процесами іншування, стигматизації та стереотипізації, що посилюються у періоди економічного колапсу та політичної нестабільності. До того ж знання про самих себе є міцним фундаментом для будування власного майбутнього. Цю думку добре обґрунтував англійський соціолог Ентоні Гіденс, зазначивши, “що більше ми знаємо, чому так діємо, а не інакше, і про загальні процеси, які відбуваються в нашому суспільстві, то з більшою ймовірністю можемо впливати на своє власне майбутнє” [5].

Уже давно відомий факт, що лише на зіткненні кількох дисциплін можна творити сучасну науку, яка краще даватиме відповіді на питання, що потребують нагального вирішення. Деталізуємо, що залучення інформації з історії, антропології, соціології, психології, лінгвістики сприятиме об'єктивному дослідженню окресленого питання.

Аналіз досліджень. Об'єктом нашого дослідження стали прізвиська і сімейно-родові іменування, зібрані у різновікових групах респондентів експедиційним шляхом. Ми проаналізували близько 300 неофіційних найменувань. **Предметом** дослідження послуговували лінгвальні (*лексико-семантичні та словотвірні-структурні особливості*) та позалінгвальні (поведінкові, психологічні, економічні, історичні) процеси, які сприяють виникненню, поширенню, функціонуванню прізвищ у конкретному мовному узусі. **Джерельною базою** дослідження є живий фактичний матеріал, зібраний на території с. Гусятин Хмельницької області.

Мета статті – дослідити неофіційну антропонімію села Гусятин Хмельницької області. Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**: зафіксувати прізвиська; виявити основні аспекти їх функціонування; описати мотиваційну базу творення неофіційного антропонімікону, дослідити словотвірну структуру прізвищ.

Методи та методика дослідження. Серед **методів**, якими ми скористалися для аналізу антропонімічного матеріалу, були: метод непрямого опитування задля дотримання етичного принципу – соціологічний, структурний, етимологічний та метод словотвірного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Досі немає єдиного трактування прізвища, яке було невід'ємною ознакою українського антропонімікону, проте вчені подають ті дефініції, які притаманні кожному неофіційному називанню, адже

“зберігаючи свою семантику, вони у закодованому вигляді несуть інформацію не тільки про особу, якій воно надане, а й про особливості певної епохи, чим створюють культурний портрет нації” [6], “дають особистості соціальну оцінку, є своєрідними індивідуальними мітками осіб у конкретному колективі” [7], “з їхньою допомогою можна вибудувати модель історії народу – етнічної і навіть соціальної” [8]. І хоча остання цитата стосується прізвищ – офіційного антропонімікону, вважаємо, що її доцільно можна використати і до того класу народної живомовної антропонімічної лексики, яка поклала початок офіційній.

Щодо законів творення прізвищ, то найактивніше присутні імена батька, матері, прабатьків, до яких додано різноманітні суфікси. Як зазначав П. Чучка: “Ми маємо багатший набір суфіксів, ніж наші сусіди. Скажімо, на Закарпатті таких є двадцять вісім, які служать для того, аби сина назвати за іменем або прізвищем батька. Тоді як росіяни таких суфіксів мають лише чотири” [8]. Також маємо неофіційне називництво за назвами тварин, птахів, рослин, професій, за місцем походження, національністю, що послужило пізніше основою для творення офіційного антропонімікону – прізвищ.

Серед великого розмаїття прізвищ виокремлюють родичівські, сімейно-родові та індивідуальні прізвища [7; 9; 10]. “Етимонами родичівських іменувань виступають назви конкретних осіб – батька, матері, діда, баби, прадіда, прабаби, чоловіка, дружини і т. ін. <...> Родичівські іменування можуть розширювати сферу свого функціонування на усіх членів сім’ї або родини, передаватись з покоління в покоління, і таким чином виконувати роль сімейно-родових іменувань” [7]. Детальні класифікації українських антропонімічних назв за родичами та іншими близькими особами запропонували свого часу І. Франко, В. Охримович, пізніше розширили і деталізували – В. Німчук, П. Чучка, О. Вербовета.

Ми скористалися класифікацією, яку використала О. Вербовета, опрацьовуючи антропонімічний матеріал Тернопільщини: 1) патроніми – назви за іменуванням (прізвищем, прізвищем або ім’ям) батька; 2) матроніми – назви за іменуванням матері; 3) андроніми – назви дружини за іменуванням її чоловіка; 4) гінеконіми – назви чоловіка за іменуванням його дружини; 5) пропатроніми – назви за іменуванням діда, прадіда і т. ін.; 6) проматроніми – назви за іменуванням бабусі, прабабусі і т. ін.; 7) назви, мотивовані іменуваннями інших родичів або свояків [7].

Патроніми – антропоніми, утворені від іменування батька. Як зазначає О. Вербовета, такі назви швидше належать синам, бо вони є продовжувачами роду [7]. Проте у зафіксованих прикладах, ми бачимо однакове використання такої групи називництва як до чоловіків, так і до жінок.

- **суфікс –ичк (для жінок)** – в основі ім’я та прізвище батька: Вера *Панцюричка* < Панцюрик < Панцьо < Панько < Пантелеймон (ім’я батька), Валька *Попичка* < Попик (прізвище батька);

- **суфікс –ов (для жінок)** – в основі прізвище батька: Вера *Сабагонова* < Сянько *Сабагон*; Галька *Тюзькова* < Тюзько; Люська *Чортикова* < Микола *Чортик*; Ніна *Богунцова* < Павло *Богунцьо* (працював ковалем); Долька (Федора) *Соловейова* < Сянько (Олександр) *Соловей*.

- **суфікс –к (для жінок)** – від прізвища батька: Женька *Дизючка* < Дизюк;

- суфікс **-ик (для чоловіків)**: Іван *Макальчик* < Макарчик < Макар;
- суфікс **-ів (для чоловіків)** – в основі ім'я батька: Дорко *Востанів* < Востап < Остап; Йодік (Володя, Володимир) *Фоньків* < Фонько < Митрофан; Ригорко (Григорій) *Христофонів* < Христофор; Федька *Штефків* < Штефко < Степан;
- суфікс **-ів (для чоловіків)** – в основі прізвища батька: Василь *Сержантів* < Сержант; Валера Хрунів < Хрунь.
- суфікс **-ін (для чоловіків)**: Іван *Федькін-Рудькін* < Федька < Федір (ім'я батька), Рудькін < Рудь (прізвища батька). Отже використано одночасно присвійність за іменем і прізвищем батька.
- **прізвища батька**: Яків, Микола, Яким (брати) *Християн* < Іван Християн (тато так себе називав), *Тюзькова* < Тюзько;
- **ім'я батька**: Манька *Лівовшко* < Лівовшко < Лівон (Леон) < Леонтій; Андрей *Греньо* < Грень < Григорій; Іван *Додь* < Дьодь (тато) < Федір; Семко Луць < Луць (тато) < Лукаш < Лук'ян; Галя *Мендель* < Мендель;
- **видозмінене батьківське ім'я**: Вітька *Козлик*, *Казьол* < Казько < Казимир (батько). Тут чітко працює принцип уподібнення за звучанням (омонімія).
- **прізвище батька**: Ганка *Петровська* (по чоловікові прізвище Цвігун) < Петровський; Гафія *Кизимиха* (по чоловікові прізвище Кузь) < Кизима. Останній приклад цікавий тим, що суфікс -их перейшов на називання доньки за посередництвом матері. Адже він був популярний при творенні прізвищ дружин від імен, прізвищ, а згодом прізвищ чоловіків.
- суфікс **-ов**: Сянька і Люська *Кирилові* / *Кирилишині* < Кирило (тато); Женька *Касьянова* < Касьян < Кас'ян (Кас'ян); Надя *Захарцьова* < Захарцьо < Захар; Женька-Ліда *Лесьова* < Лесьо < Лесь < Олексій; Ларіса *Демцьова* < Демцьо < Демко < Дементій; Женька *Мойсеєва* < Мойсей; Надька *Олександрова* < Олександр < Олександр; Волька *Мефодійова* < Мефодій;
- **подвійні (ім'я та прізвища батька у родовому відмінку)**: Ніна *Дорка Востанового* < Дорко Востанів; Василь *Сидора Макульки* < Сидір Макулька ('макулька' – палиця із заокругленим кінцем у вигляді кулі); Валера *Івана Хруня* < Хрунь.

Родичівські іменування утворені морфологічним способом за допомогою розлогої іменникової суфіксації, а також активним використанням форми родового відмінка імені та прізвища, імені та прізвища батька. Як видно з прикладів, ми наводимо не лише прізвища денотата, а додаємо й ім'я у такому варіанті, в якому його використовують у зазначеній місцевості, оскільки для точного окреслення особи власне і послуговуються таким варіантом в апеляції про третіх осіб (денотатів).

Матроніми – іменування синів і доньок за назвою матері. Щодо основних причин такого називництва П. Чучка наводить основні причини: позашлюбність дитини, дитина росла без батька (батько виїхав чи помер), мати була більш відома в колективі, перевершує батька в чомусь, батько є приймаком [Чучка 2008, с. 204]. Форманти, за допомогою яких творять апелятив, додаються до імен матері. Фіксуємо також подвійні варіанти, коли називають ім'я та прізвища матері у родовому відмінку.

- суфікс **-уш+к**: Люська *Паянюшка* (дефект у мовленні) < Паранюшка < Паранька < Параска < Параскева;

- суфікс **-ин**: Надька *Маланчина* (*Лаба*) < Маланка; Волька (Ольга) *Настуньчина* < Настунька < Анастасія; Сянько *Пащин* < Пашка < Параскева (Парасковія) – жінка виховувала одна дітей, чоловік загинув у II Світовій війні, також вирощувала барвінок і хлопці, які одружувалися, брали у неї цю рослину; Вася *Клавин* < Клава < Клавдія (мама з місцевих. Батько з іншого району); Володька *Харитинин* < Харитина.

- суфікс **-ур** (згрубілий): Володька *Пашкур* < Пашка < Параскева (Парасковія);

- подвійні (ім'я та прізвище матері у родовому відмінку): Ригорцьо *Ольки Барабольки* < Ольга Бараболька (займалась ворожбою на бараболях – картоплі; Мішка *Гальки Мойсеевої* < Галька Мойсеева (батько випивав, а мати була із заможнішої родини); Володька *Дарки Маркової* (Мерко) < Дарка Маркова, Крива (вправляла кістки);

- суфікс **-ін**: Мамусін < Мамуся.

Андроніми: (за іменем, прізвищем, прізвищем чоловіка):

- ім'я чоловіка:

- суфікс **-ов**: Вєра *Теренова* < Терень < Терентій; Дарка *Маркова* < Марко; Федоська *Явдокимова* < Явдоким < Євдоким; Лєна *Їсакова* < Їсак < Ісак; Галька *Давидова* < Давид;

- суфікс **-к** (прізвище): Галька *Кожушинка* < Кожушин; Пазійка < Пазій; Юзька *Мазурка* < Мазур;

- суфікс **-их** (прізвище та прізвище): Надя *Парфутчиха* < Парфутко (прізвище); Волька *Фурґониха* < Фурґон (прізвище чоловіка);

- прізвище чоловіка: Палана *Скрут* < Скрут < скрутити (чоловік часто сидів у в'язниці, відповідно йому часто скручували руки у кайданки).

Пропатроніми:

- суфікс **-их** (для жінок): Надька *Макалиха* < дід Макар;

- суфікс **-ов** (для жінок): Оля *Штефкова* < Штефко (дід),

- суфікс **-ів** (для чоловіків): Сянько *Ґрусів* < Ґрус < Яндрус < Андрій; Мішка *Падьорків* < Падьорко < Дорко < Федір;

- видозмінене прабатьківське ім'я: Федосько *Карпішка* < Карпішка < Карпо (дід); Володька *Христос* < Христофор (дід).

Проматроніми:

- стягнення: Володька *Муха* < Маруха < Марія;

- ім'я бабусі: Микола *Гапа* < Гапка < Гафія (шляхом усунення суфікса **-к**).

Гінеконіми: фіксуємо прогінеконіми: Мішка *Дорцьо* < Дорцьо < Федір (дід дружини) – приймак, із сусіднього села, зовнішня подібність до діда дружини – Федора.

Розлогу групу складають прізвища, які утворені за принципом уподібнення, зокрема, за іменем, прізвищем та родичівським прізвищем носія (омонімне звучання): *Шміла* < Таміла; *Федот* < Федя (Фєдя) < Федір; *Жєка* < Женько < Євгеній, *Барбек* (з молд. баран), *Боруля*, *Борунчик* < Борис; Мойсей *Святий* < Свєнтіцький; Володька *Мерко* < син Дарки *Маркової* < донька Марка; Юра *Рашпіль* (прізвище Решетило – рашпіль – (від нім. *Raspel*) – терпуг (напилок) з великою точковою насічкою. Застосовують для обробки поверхонь деревини, шкіри, м'якого металу й пластмас).

За типом поведінки:

- **холеричний:** Ольга *Шалена* (навіжена); Муфтей *Срачка* (холеричний тип поведінки, швидко все виконував); Женька *Маслянка* (теж дуже похапливо все виконувала. Говорили, що якби прив'язати глечик з молоком, то відділилося б масло від маслянки); Казько *Махнєр* < робити 'мах-мах' – швидко і абияк;

- **дивакуватість, відстороненість:** Федь *Дикий* (сторонився інших); Толя *Хутір* (дивакуватий); брати *Німці* (Вітька і Володька) < були неговірки й завжди ходили разом.

- **активна комунікабельність:** Ніна *Базя* < базікати; Володька *Гадоха* < пол. 'gadać' – розмовляти, експресивне мовлення – базікати); Володька *Біздюх* < фонетичний і словотвірний варіант від псл. *bъzděti – 'бздіти' – випускати газу (за аналогією до першоджерела – говорити багато зайвого, неприємного);

- **улюблена справа і вид виконання:** Саша *Шабашкін* < 'шабашити' закінчувати роботу і підпрацьовувати нелегально; Сонька *Гутуйка* < пол. 'gotować' – варити, готувати їжу < очевидно полюбляла готувати їжу; Михасько *Свистуник* < любив свистати; Ніна *Світова* < любила подорожувати та роз'їжджати, купуючи товар в одних містах і перепродуючи в інших; Ригорко *Тюрин* < 'тюрити' – цупити; Толька *Ляґа* < леґа (діал.) < ледачий; Іван *Шумський* < поширений вислів у місцевого населення: «Де був? – «У Шумського на обіді» < той, хто любив розпивати алкогольні напої; Гриць *Гуцал* < 'гуцати' – перех. і неперех. Під час руху підкидати, примушувати підскакувати (АС) < чоловік, стоячи на місці, погойдувався і підскакував; Іван *Буга* < видавав звуки про себе, які нагадували перший склад прізвиська; Ольга *Трайра* < коли нервували жінку, то вона так говорила.

Слова, які номінанти часто використовували для самопрезентації: Антон *Богач* < багач; Сянько *Господар* < господар.

Номінація зі звуконаслідуванням, яке часто повторював номінант: Володька *Нютик* < «ню-ню» < «ну-ну» – часто повторював; *Ґиґа* < «ґи-ґа» – так жінка наганяла гусей;

Слова, які часто говорили номінанти: Василь *Хараш*; Володька *Колєдзьо*; Яша *Ключик*; Ніна *Штучка*; Іван *Балабушок*; Степан *Центєр* (центнер); Сянько *Фут*; Іван *Федькін-Рудькін*, *Платочок*, *Хустінка*, *Табатєрка*; Боря *Яйцо*; Вася *Пеньочок* (так говорив на тупих); Сянько *Сабаґон* (самогон); Василь *Газета*, *Воєнний*; Коля *Фурґон*; Іван *Шкварок*; Вова *Козуля* (любив кози і так звертався до них); Боря *Різак* (був різником, але сам казав, що він – різак);

Місце роботи чи вид улюбленого заняття, окреслене одним словом: Юлька *Шпулька* < любила шити, невисокого зросту, як шпулька; Боря *Баян* < любив грати на баяні, але важко йому це давалося; Сяньо *Радіо* < любив переповідати новини, як з радіо була трансляція; Мішка *Цукир* < цукор < продає цукор на ринку; Ладько *Бочкін* < присв. від 'бочка' (ремонтнував бочки).

"Анімалістичні" прізвиська (зовнішня подібність): Петро *Чайка* (Соцький) – "ге-ге, чайки летять", ганяв чайок картузом, Петро *Цап* (Соцький) – був сексотом, Сянька *Сойка* (Мережко), Сянько *Соловей* (Кузь) – співав, як соловей, Валєра *Щур* (Пасічник) – великі передні зуби, Вітя *Мишка* (Федосов), Толька *Пацюк* – напасний, Іван *Дудь* – як голуб надутий, Югинка *Фока* – ходила перевальцем, як тюлень (foka – пол. мова: тюлень), Василь *Канарик* – невисокого зросту і любив співати, Василь *Зайчик* – ходив, підстрибуючи, Іван *Хрунь* – хрунь: називання

свині за видаванням звуків (видавав носом звуки подібні до підхрюпувань свині), Толька *Гусак* (мав довгу шию і тягнув нею, як гусак), Сірожка *Куна* (пив багато яєць, як куниця), Ганя *Киця* (лагідна, приємна у спілкуванні), Володька *Квочка* (говорив нечітко, уривчасто, ковтаючи слова) – син Янтоха *Лопота* (*Лопот* – лопотіти – теж у значенні нерозбірливо говорити), Василь *Коцур* (*Сліпий*) – мав поганий зір, носив окуляри, Микола *Цеплюнок*, *Цепця* – малого зросту.

Історичні постаті: Гітлер – уподібнення відбулось за іменем Адолько > Адольф; Гагарін (полюбляв швидко з'їжджати з гірки на санчатах і мріяв стати космонавтом; Сталін (коли звалили з постаменту погруддя Сталіна, хлопець сфотографувався на тому місці. Відтоді почали його так називати); Ленін (ходив у подібній кепці, як Ленін. Був приблизно такої ж статури).

Як бачимо уподібнення відбувалось за співзвучним іменем, одномоментною дією, озвученими мріями, вбранням та статурою відомого політичного діяча.

Висновки та перспективи досліджень.

Аналіз зібраного матеріалу демонструє семантико-морфологічне багатство творення прізвиськ упродовж п'яти поколінь в мовній картині світу українців з подільського села. На тлі чималого часового зрізу ми спостерігаємо динаміку появи нових прізвиськ зі зміною політичних та суспільних умов, ідей та одночасно збереження сталих традицій у передаванні сімейно-родових прізвиськ з метою тяглості традиції й комфорту старших мешканців щодо розпізнавання молодших з приналежністю до роду. Тому одна і та ж особа має щонайменше два прізвиська.

Найбільшою групою виступають ті прізвиська, які фіксують приналежність до батька, матері, діда, баби й відображають у твірній основі ім'я батьків / прабатьків. Це здебільшого сімейно-родові прізвиська.

Серед індивідуальних найбільш поширеними є ті, які окреслюють характер денотата, його фізичні характеристики, дефекти, рід занять.

Поза системою прізвиськ перебувають ті особи, які виконували у спільноті значущу роль і перебували на вищих щаблях суспільної ієрархії: вчителі, пекарі, мельники, завідувач клубом дозвілля. Проте, якщо вчитель працював у сусідній місцевості, отримував прізвисько.

Список використаних джерел:

- [1] Нора П. (2014) Теперішнє, нація, пам'ять (А. Репа пер. із фр.). К.: Тов. «Видавництво „Кліо“».
- [2] Осташ Р. (2008) Прізвища жителів с. Стриганці Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл.. Студії з ономастики та етимології, 280–282.
- [3] Бучко Г. Є., Бучко Д. Г. (2013) Походження та формування прізвищ с. Перегінськ. Рідне слово в етнокультурному вимірі, 34–44. Вилучено із http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2013_2013_7
- [4] Буйських Ю. (2018) «Уявні» та «фантомні» кордони в антропологічній перспективі. *Українознавство*, (4), 122-135. Вилучено із <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/152052>
- [5] Гіденс Е. (1999) *Соціологія* (В. Шовкун, А. Олійник пер. з англ.); О. Іващенко (наук. ред.). К.: Основи.
- [6] Федотова Н. М. (2008) *Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика*

- творення тексту оніма* (автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова»). Харківський національний ун-т. Харків, Україна.
- [7] Вербо́вецька О. С. (2019) Індивідуальні прізвиська, мотивовані офіційними назвами осіб (на матеріалі антропонімії Тернопільщини). *Записки з українського мовознавства*. (26), 206–216. Вилучено із http://nbuv.gov.ua/UJRN/zukm_2019_26%281%29__26
- [8] Покликання [Текст] (2018) : *бібліогр. покажч.: до 90-річчя від дня народження Павла Павловича Чучки* (Л. О. Мельник, Н. С. Лехман, О. В. Бряник – уклад.; С. М. Пахомова передм.; М. М. Медведь відп. за вип.); М-во освіти і науки України, ДВНЗ “Ужгор. нац. ун-т”, Філол. ф-т, Каф. словац. філол., Наук. б-ка. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші.
- [9] Наливайко М. Я. (2011) *Неофіційна антропонімія Львівщини* (дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01). Тернопіль, Україна. 2011.
- [10] Чучка П. П. (2008) *Антропонімія Закарпаття*: монографія. К.: ТОВ «Папірус».